

Фоменко Т.М.

викладач кафедри іноземних мов,

Сумський національний аграрний університет

ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ СФОРМОВАНOSTI СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ АГРАРІЇВ

Одним із пріоритетних напрямів вищої аграрної освіти є орієнтація на міжнародні стандарти, відповідно до яких майбутній аграрій повинен бути компетентним, мати ціннісні орієнтації, необхідні для здійснення соціокультурної взаємодії. З огляду на це, виникає необхідність у професійній підготовці майбутніх аграріїв цілеспрямованого формування соціокультурної компетентності.

Враховуючи досвід науковців (О. Квасник, П. Сулейманової, С. Шехавцової та ін.) і спираючись на обґрунтовані компоненти структури соціокультурної компетентності [3], було визначено критерії оцінювання сформованості соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Виокремлюючи критерії сформованості соціокультурної компетентності майбутніх аграріїв, ми виходили з того, що критерій виражає ознаку, на основі якої визначається її реальний стан, результативність і ефективність, оцінюється рівень її сформованості. Зазначимо, що фіксація певного стану або рівня розвитку певного критерію здійснюється за допомогою показників, тобто явищ, за якими можна судити про динаміку певного процесу [2]. Таким чином, кожен критерій сформованості соціокультурної компетентності має власну систему показників, які є проявом критерію на певному етапі формування соціокультурної компетентності та відображають якісні й кількісні зміни.

Так, *мотиваційно-ціннісний критерій* визначає наявність у майбутніх аграріїв внутрішніх чинників, що стимулюють їх до опанування соціокультурної компетентності. За цим критерієм визначається розуміння

значущості соціокультурної компетентності для міжкультурного спілкування; особистісна потреба у формуванні соціокультурної компетентності; сформованість мотивації до соціокультурної діяльності. Основними показниками мотиваційно-ціннісного критерію є усвідомлення значущості соціокультурних знань для соціальної взаємодії та професійної діяльності; ціннісне ставлення до культурних реалій рідної й іншомовної країн; сформованість мотивації до соціокультурної діяльності.

У процесі професійного становлення, формування особистості майбутнього аграрія, його саморозвитку та самореалізації мотивація відіграє значну роль. Поведінку й діяльність майбутнього аграрія, відповідно до поглядів вчених (Л. Божович, Л. Виготський, О. Леонтьєв, А. Маркова, С. Рубінштейн, Л. Якобсон та ін.), здебільшого зумовлює мотивація як система взаємопов'язаних між собою мотивів, потреб, інтересів, цілей тощо. Як наголошує О. Глущенко, використання мотивації дозволяє виявити внутрішній резерв (спонукання) особистості та впливати на продуктивність діяльності [1].

Безперечно, для успішної соціокультурної діяльності має бути сформована позитивна мотивація до неї. Наявність позитивної мотивації в майбутніх аграріїв до соціокультурної діяльності виявляється через сформованість певного рівня:

1) прагнення

- до вивчення іншомовної культури;
- до оволодіння соціокультурними знаннями;
- до розширення свого загального кругозору;

2) інтересу

- до соціокультурної інформації;
- до рідної й іноземних мов як засобу спілкування;
- до пізнання культурних реалій (життя рідної й іншомовної країн, їх історію, побут, традиції, звичаї);
- до міжкультурного спілкування;

3) комунікативних потреб

- у взаємодії з іншими;
- у встановленні контакту зі співрозмовником.

Когнітивний критерій характеризується обсягом, повнотою, глибиною соціокультурних знань, необхідних для успішної професійної діяльності майбутніх аграріїв. Показниками зазначеного критерію є сформованість і характер засвоєння знань про національно-культурні особливості рідної та іншомовної країн; сформованість знань щодо норм мовленнєвої та немовленнєвої поведінки в соціокультурному середовищі. Для того щоб комунікативна взаємодія відбулася й досягла бажаного результату, майбутні аграрії мають знати закони такої комунікації, як-от: поведінка, культура, наміри, комунікативні табу тощо, й дотримуватися всіх норм спілкування.

Діяльнісно-поведінковий критерій визначає сформованість умінь реалізовувати соціокультурну діяльність, сприяє адекватності комунікативної поведінки. Даний критерій складається з низки показників: готовність до соціокультурної взаємодії; сформованість комунікативних умінь; вміння контролювати свою поведінку в конфліктній ситуації та вибирати вірну стратегію поведінки.

Культурологічно спрямоване навчання гуманітарних дисциплін в аграрних ВНЗ має сформувати в студентів такі соціокультурні вміння:

- а) порівнювати значення культурологічних процесів і явищ у різних культурах (рідній та іншомовній);
- б) адекватно реагувати на мовленнєві та немовленнєві коди співрозмовника;
- в) прогнозувати можливу мовленнєву та немовленнєву поведінку співрозмовника та вміти адекватно поводити себе у вербальному й поведінковому аспектах;
- г) орієнтуватися в ситуаціях міжкультурного спілкування; долати міжкультурні непорозуміння та конфліктні ситуації під час спілкування у формі «діалогу культур».

Особистісний критерій визначає сформованість таких особистісних і професійно значущих якостей майбутнього аграрія, як мобільність, здатність приймати виважені рішення, спостережливість, емпатія та толерантність, здатність пристосовуватись до нових умов. До показників визначеного критерію належать: прояв толерантності та емпатії; здатність адаптуватися до нових ситуацій соціально-професійної взаємодії. Розвиток толерантності та емпатії, вміння швидко адаптуватися й володіти гнучкістю мислення сприяє успішній комунікації та здійсненню ефективної соціокультурної взаємодії.

Отже, визначення критеріїв сформованості соціокультурної компетентності є необхідним для підвищення ефективності діяльності сучасного аграрія.

Список використаних джерел:

1. Глущенко О.А. Формирование мотивационной основы студентов неязыковых факультетов в процессе развития иноязычной социокультурной компетенции: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания»; ГОУВПО «Российский гос. пед. ун-т». Санкт-Петербург, 2010. 20 с.
2. Семенова А.В. Формування професійної компетентності фахівців засобами парадигмального моделювання. *Педагогіка вищої школи: навч. посіб.* 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2007. С. 432 – 446.
3. Фоменко Т.М. Структура і зміст соціокультурної компетентності майбутніх фахівців-аграріїв. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Додаток 1 до Вип.5. Том V (56): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». 2014. С. 478 – 487.